

شناسنامه ماده:

	دوره	کد ماده	عنوان ماده	نوع ماده	واحد	نوع واحد	ساعات هفتگی
	کارشناسی		مفردات ۱	تخصصی	۲	نظری	۲
رشته	تفسیر						
روش تدریس	محاضره- مطالعات کتابخانه‌ای - کار در کلاس						
تعریف ماده	مفردات ماده ای است که واژگان قرآن کریم را از نظر غرابت لفظ ، با استفاده از شواهد از لغت جاهلی و یا اثبات دخیل بودن کلمه در زبان عربی، می‌گردد و ارتباط معانی مورد نظر قرآن با مفهوم لغوی آن را مورد بررسی قرار می‌دهد.						
اهداف ماده	۱- آشنایی با علم واژگان غریب قرآن ۲- توجه به مبانی و ریشه ی کلمات قرآنی ۳- آشنایی با چگونگی اثبات دخیل بودن کلمه در عربی ۴- آشنایی با وجوه و نظایر واژگان						
دستاورد آموزشی	طلاب پس از گذراندن این ماده قادر خواهند بود : ۱- از روند پیدایش غریب قرآن آگاهی یابند ۲- به استدلال لغوی غریب الفاظ بپردازند ۳- در حوزه لغت دقیق عمل کنند ۴- به فهم دقیق تری از قرآن از این طریق دست پیدا کنند						

جدول ارزیابی و امتحانات:

ردیف	مورد	حداقل	حداکثر	توضیحات
۱	مقدمه	۵٪	۱۰٪	
۲	ریشه یابی	۱۲٪	۳۰٪	
۳	وضع لغوی	۱۳٪	۳۰٪	
۴	تنوع صرفی	۱۵٪	۳۵٪	
۵	وجوه و نظائر و فروق	۱۵٪	۳۵٪	

مراجع و مصادر:

<p>۱- کتاب العین، أبو عبد الرحمن الخلیل بن أحمد بن عمرو بن تمیم الفراهیدی البصری (المتوفی: ۱۷۰هـ) المحقق: د مهدی المنزومی، د إبراهيم السامرائی الناشر: دار ومکتبة الهلال عدد الأجزاء: ۸</p> <p>۲- معجم مقاییس اللغة، أحمد بن فارس بن زکریاء القزوینی الرازی، أبو الحسین (المتوفی: ۳۹۵هـ) المحقق: عبد السلام محمد هارون الناشر: دار الفكر عام النشر: ۱۳۹۹هـ - ۱۹۷۹م. عدد الأجزاء: ۶</p> <p>۳- تهذیب اللغة ، محمد بن أحمد بن الأزهری الهروی، أبو منصور (المتوفی: ۳۷۰هـ) المحقق: محمد عوض مرعب . الناشر: دار إحياء التراث العربی - بیروت الطبعة: الأولى، ۲۰۰۱م</p> <p>۴- لسان العرب المؤلف: ابن منظور المحقق: عبد الله علی الكبير + محمد أحمد حسب الله + هاشم محمد الشاذلی دار النشر: دار المعارف البلد: القاهرة عدد الأجزاء: ۶</p> <p>لسان العرب، محمد بن مکرم بن علی، أبو الفضل، جمال الدین ابن منظور الأنصاری الرویفی الإفريقي (المتوفی: ۷۱۱هـ): دار صادر - بیروت الطبعة: الثالثة - ۱۴۱۴هـ عدد الأجزاء: ۱۵</p>

٥- القاموس المحيط، مجد الدين أبو طاهر محمد بن يعقوب الفيروزآبادي (المتوفى: ٨١٧هـ)

تحقيق: مكتب تحقيق التراث في مؤسسة الرسالة بإشراف: محمد نعيم العرقسوسي الناشر: مؤسسة الرسالة للطباعة والنشر والتوزيع، بيروت - لبنان الطبعة: الثامنة، ١٤٢٦ هـ - ٢٠٠٥ م عدد الأجزاء: ١

٦- تاج العروس من جواهر القاموس، محمد بن محمد بن عبد الرزاق الحسيني، أبو الفيض، الملقب بمرتضى، الزبيدي (المتوفى: ١٢٠٥هـ) المحقق: مجموعة من المحققين الناشر: دار الهداية

٧- جمهرة اللغة أبو بكر محمد بن الحسن بن دريد الأزدي (المتوفى: ٣٢١هـ)

المحقق: رمزي منير بعلبكي، الناشر: دار العلم للملايين - بيروت، الطبعة: الأولى، ١٩٨٧م، عدد الأجزاء: ٣

٨- أساس البلاغة، أبو القاسم محمود بن عمرو بن أحمد، الزمخشري جار الله (المتوفى: ٥٣٨هـ)

تحقيق: محمد باسل عيون السود، الناشر: دار الكتب العلمية، بيروت - لبنان، الطبعة: الأولى، ١٤١٩ هـ - ١٩٩٨ م

٩- الصحاح تاج اللغة وصحاح العربية، أبو نصر إسماعيل بن حماد الجوهري الفارابي (المتوفى: ٣٩٣هـ)

تحقيق: أحمد عبد الغفور عطار، الناشر: دار العلم للملايين - بيروت، الطبعة: الرابعة ١٤٠٧ هـ - ١٩٨٧ م، عدد الأجزاء: ٦

١٠- المحكم والمحيط الأعظم، أبو الحسن علي بن إسماعيل بن سيده المرسي [ت: ٤٥٨هـ]

المحقق: عبد الحميد هندواي، الناشر: دار الكتب العلمية - بيروت، الطبعة: الأولى، ١٤٢١ هـ - ٢٠٠٠ م، عدد الأجزاء: ١١

١١- المفردات في غريب القرآن، أبو القاسم الحسين بن محمد المعروف بالراغب الأصفهاني (المتوفى: ٥٠٢هـ)

المحقق: صفوان عدنان الداودي، الناشر: دار القلم، الدار الشامية - دمشق بيروت، الطبعة: الأولى - ١٤١٢ هـ

١٢- مفردات القرآن - نظرات جديدة في تفسير ألفاظ قرآنية، المؤلف: عبد الحميد الفراهي الهندي (المتوفى: ١٣٤٩هـ)

المحقق: د/ محمد أجمل أيوب الإصلاحي، الناشر: دار الغرب الإسلامي، الطبعة: الأولى، ٢٠٠٢ م، عدد الأجزاء: ١

١٣- غريب القرآن في شعر العرب ((مسائل نافع بن الأزرق لعبد الله بن عباس - رضى الله عنه وعن أبيه))

عبد الله بن عباس بن عبد المطلب القرشي الهاشمي، أبو العباس (المتوفى: ٦٨هـ) - رضى الله عنهما، المكتبة الشاملة

١٤- نزهة الأعين النواظر في علم الوجوه والنظائر، جمال الدين أبو الفرج عبد الرحمن بن علي بن محمد الجوزي (المتوفى: ٥٩٧هـ)

المحقق: محمد عبد الكريم كاظم الراضي، الناشر: مؤسسة الرسالة - لبنان/ بيروت، الطبعة: الأولى، ١٤٠٤هـ - ١٩٨٤م

١٥- جامع البيان في تأويل القرآن، محمد بن جرير بن يزيد بن كثير بن غالب الأملی، أبو جعفر الطبري (المتوفى: ٣١٠هـ)

المحقق: أحمد محمد شاكر، الناشر: مؤسسة الرسالة، الطبعة: الأولى، ١٤٢٠ هـ - ٢٠٠٠ م، عدد الأجزاء: ٢٤

جامع البيان عن تأويل آي القرآن، محمد بن جرير بن يزيد بن كثير بن غالب الأملی، أبو جعفر الطبري (المتوفى: ٣١٠هـ)

تحقيق: الدكتور عبد الله بن عبد المحسن التركي، بالتعاون مع مركز البحوث والدراسات الإسلامية بدار هجر الدكتور عبد السنند حسن يمامة، الناشر:

دار هجر للطباعة والنشر والتوزيع والإعلان، الطبعة: الأولى، ١٤٢٢ هـ - ٢٠٠١ م، عدد الأجزاء: ٢٦ مجلد ٢٤ مجلد ومجلدان فهارس

١٦- البحر المحيط في التفسير، أبو حيان محمد بن يوسف بن علي بن يوسف بن حيان أثير الدين الأندلسي (المتوفى: ٧٤٥هـ)

المحقق: صدقي محمد جميل، الناشر: دار الفكر - بيروت، الطبعة: ١٤٢٠ هـ

١٧- التحرير والتنوير «تحرير المعنى السديد وتنوير العقل الجديد من تفسير الكتاب المجيد، محمد الطاهر بن محمد بن محمد الطاهر بن عاشور

التونسي (المتوفى: ١٣٩٣هـ)، الناشر: دار التونسية للنشر - تونس، سنة النشر: ١٩٨٤ هـ، عدد الأجزاء: ٣٠ (والجزء رقم ٨ في قسمين)

١٨- تفسير القرآن أبو المظفر، منصور بن محمد بن عبد الجبار ابن أحمد المروزي السمعاني التميمي الحنفي ثم الشافعي (المتوفى: ٤٨٩هـ)

المحقق: ياسر بن إبراهيم وغنيم بن عباس بن غنيم، الناشر: دار الوطن، الرياض - السعودية

الطبعة: الأولى، ١٤١٨هـ - ١٩٩٧م

١٩- الجامع لأحكام القرآن، أبو عبد الله محمد بن أحمد القرطبي، تحقيق: أحمد البردوني وإبراهيم أطفيش الناشر: دار الكتب المصرية - القاهرة

الطبعة: الثانية، ١٣٨٤هـ - ١٩٦٤م

٢٠- التسهيل لعلوم التنزيل، أبو القاسم، محمد بن أحمد بن محمد بن عبد الله، ابن جزى الكلبي الغرناطي (المتوفى: ٧٤١هـ)

المحقق: الدكتور عبد الله الخالدي، الناشر: شركة دار الأرقم بن أبي الأرقم - بيروت، الطبعة: الأولى - ١٤١٦ هـ

٢١- اللباب في علوم الكتاب أبو حفص سراج الدين عمر بن علي بن عادل الحنبلي الدمشقي النعماني (المتوفى: ٧٧٥هـ)

المحقق: الشيخ عادل أحمد عبد الموجود والشيخ علي محمد معوض الناشر: دار الكتب العلمية - بيروت / لبنان

الطبعة: الأولى، ۱۴۱۹ هـ - ۱۹۹۸ م

۲۲- المؤجم الاشتقاقی الموصل لالفاظ القرآن، محمد حسن حسن جبل، مصر، مكتبة الاداب، الطبعة الاولى ۲۰۱۰ م.

۲۳- معجم تفسیر مفردات الفاء القرآن، سمیح عاطف الزین، الدار الافریثیه العربیه بیروت، الطبعة الرابعة ۲۰۰۱ م

۲۴- موسوعة الالفاظ القرآنیة، مختار فوزی النعال، مكتبة دار التراث، الطبعة الاولى ۲۰۰۳ م.

سرفصل های ماده:

جلسات هفتگی	موضوعات	مقرر تدریس
۱	توصیف ماده مفردات - اهمیت درس - تاریخچه - روش کار - معرفی مراجع با استفاده از کتابخانه و مکتبه الشامله	
۲	زنگ اول: حور زنگ دوم: حبک	العین: ۲۸۷/۳ مقایس: ۱۱۵/۲ الی ۱۱۷ مفردات راغب ۲۶۲ تفسیر طبری ۵۲/۲۲ و ۱۵۳/۱۶ تفسیر سمعانی ۱۳۲/۵ معجم تفسیر مفردات القرآن ۲۵۱-۲۵۲ المعجم الاشتقاقی ۳۹۹ - ۴۰۰ العین: ۶۶/۳ لسان العرب ۴۰۷/۱۰ تا ۴۰۹ مقایس ۱۳۰/۲ القاموس المحيط ۹۳۵ البحر المحيط ۵۴۹/۹ التحرير والتنوير ۳۴۱/۲۶ التسهيل لعلوم التنزیل ۳۰۶/۲
۳	زنگ اول: طوفان زنگ دوم: ضیزی	مقایس ۴۳۲/۳ تاج العروس ۱۰۵/۲۴ طبری ۴۹/۱۳ و ۵۰ قرطبی ۲۶۷/۷ طبری ۵۲/۱۳ مفردات فراهی ۲۱۸ مفردات راغب ۵۳۲ گبری ۵۴۳/۲۳ و ۱۰۱/۲۳ المعجم الاشتقاقی ۱۳۳۶/۳ موسوعة الالفاظ القرانیة ۴۹۶ الی ۴۹۷ معجم مفردات الفاظ القرآن ۵۵۷ الی ۵۵۸ العین ۵۳/۳ مقایس ۳۷۸/۳ الی ۳۷۹ التحرير والتنوير ۱۰۷ و ۱۰۶/۲۷ اعراب القرآن وبیانه ۳۵۶/۹ المعجم الاشتقاقی ۱۲۸۴/۳ و ۱۲۸۵
۴	زنگ اول: اب زنگ دوم: ابی	مقایس ۶/۱ المحکم والمحیط الاعظم ۵۴۴/۱۰ طبری ۲۲۹/۲۴ التفسیر القرانی للقران ۱۴۵۸/۱۶ تاج العروس ۵۲/۲ لسان العرب ۲۰۴/۱ و ۲۰۵ موسوعة الالفاظ ۲۰ المعجم الاشتقاقی ۵۲ الی ۵۵ المحکم ۵۵۸/۱۰ لسان العرب ۴/۱۴ المعجم الاشتقاقی ۵۷ الی ۶۰ مفردات راغب ۵۸
۵	زنگ اول: اهل زنگ دوم: غساق، غاسق، غسق	العین ۸۹/۴ لسان ۲۹/۱۱ التلخیص فی معرفة اسماء الاشياء ۱۳۲ مفردات راغب ۹۶ مفردات فراهی ۲۵۹ و ۲۶۰ نزهة الاعین ۱۶۳ موسوعة المفاهیم الاسلامیة ۱/۱۱ المعجم الاشتقاقی ۲۳۱۲/۴ العین ۳۵۳/۴ القاموس المحيط ۹۱۵/۱ تاج العروس ۲۶/۲۴ الی ۲۵۳ تهذیب اللغة ۳۰/۸ الی ۳۲ اساس البلاغة ۷۰۲/۱ لسان العرب ۲۸۸/۱۰ و ۲۸۹ مقایس ۴۵۲/۴ تفسیر ابن عادل دمشقی ۳۳۶۰-۳۳۶۱ المعجم الاشتقاقی ۱۵۸۰/۳ موسوعة الالفاظ ۵۵۷
۶	زنگ اول: الاء زنگ دوم: زنیم	العین ۳۵۶/۸ تاج العروس ۹۷/۳۷ لسان ۴۳/۱۴ و ۴۴ مفردات فراهی ۶۸ الی ۷۱ و ۱۲۵ تا ۱۳۴ الصحاح تاج اللغة ۱۹۴۵/۶ و ۱۹۴۶ التبیان فی تفسیر غریب القرآن ۳۲۰ مفردات ۳۸۴ البحر المحيط ۲۳۹/۱۰ الطبری ۱۶۴/۲۳ المعجم الاشتقاقی ۹۲۷/۲
۷	زنگ اول: فوم زنگ دوم: راغ	الصحاح ۲۰۰۴/۵ و ۲۰۰۵ لسان ۶۰/۱۲ و ۶۱ مسائل نافع بن الازرق ۵۴ و ۵۵ مفردات فراهی ۳۶۹ العین ۴۴۵/۴ تاج العروس ۴۸۹ و ۴۸۸/۲۲ مقایس ۶۰/۲ لسان ۴۳۰/۸ و ۴۳۱ مفردات ۳۷۳ طبری ۴۲۵/۲۲ و ۵۷۰/۱۹ المعجم الاشتقاقی ۸۲۲/۱ معجم تفسیر مفردات ۳۷۸
۸	زنگ اول: جن	العین ۲۰/۶ تا ۲۲ مقایس ۴۲۱/۱ و ۴۲۲ لسان ۹۲/۱۳ تا ۱۰۰ مفردات ۲۰۵ المعجم الاشتقاقی ۳۳۸/۱ تا ۳۴۰ معجم تفسیر الفاظ القرآن

۱۹۴ و ۱۹۵ موسوعة الالفاظ القرآنية ۲۱۳ تا ۲۱۵		
	زنگ دوم: بررسی آیاتی که جن و مشتقاتش در آن به کار رفته	
مقایس ۲۹۷ و ۲۹۸ لسان ۴۲۷ و ۴۲۸ جمهرة اللغة ۶۷۸/۶ و ۶۷۹ تاج العروس ۱۵۴/۲۷ تا ۱۵۷ طبری ۵۱۳/۱۷ تا ۵۱۸ البحر المحيط ۹۵/۷ تا ۹۷ اللباب فی علوم الكتاب ۳۵۴/۱۳ تا ۳۵۷ المعجم الاشتقاقی ۶۷۲/۲ و ۶۷۳	زنگ اول: دلوک	۹
مقایس ۴۰/۳ و ۴۱ تاج العروس ۴۹۵/۲۲ تا ۴۹۸ مفردات ۳۸۷ المعجم الاشتقاقی ۹۰۱/۲ و ۹۰۲ طبری ۱۸۳/۶ و ۵۲۰/۲۲ و ۵۲۱	زنگ دوم: زاغ	
مقایس ۲۶۳/۲ لسان ۳۶۸/۱ تا ۳۷۰ معجم تفسیرالفاظ القرآن ۳۰۱ و ۳۰۲ موسوعة الالفاظ ۲۹۶ المعجم الاشتقاقی ۶۲۴/۲ تا ۶۲۷ مفردات ۳۶۰ نزهة الاعین ۲۹۰ و ۲۹۱	زنگ اول: دابة، دائب، دأب	۱۰
العین ۲۹۰/۷ لسان ۳۲۱/۱۴ و ۳۲۲ مقایس ۳۹۴/۲ و ۳۹۵ تهذیب اللغة ۴۰/۱۳ مفردات ۳۵۴ المعجم الاشتقاقی ۷۹۵/۲ تا ۷۹۸ معجم تفسیر مفردات ۳۵۷ و ۳۵۹	زنگ دوم: مرساهها، راسیات، ارسیها	
لسان ۳۷۲/۴ مقایس ۸۶/۳ المحيط فی اللغة ۴۴۸/۱ مفردات ۴۱۴ المعجم الاشتقاقی ۱۰۳۴/۲ و ۱۰۳۵	زنگ اول: سقر	
مقایس ۳۱۹/۲ و ۳۲۰ جمهرة اللغة ۶۸۸/۲ لسان ۱۶۶/۱۳ تا ۱۷۱ مفردات ۳۲۳ موسوعة الالفاظ ۳۱۰ و ۳۱۱ معجم تفسیر ۳۲۱ و ۳۲۲ المعجم الاشتقاقی ۶۸۵/۲ تا ۶۸۷	زنگ دوم: دین	۱۱
العین ۱۱۳/۸ تهذیب اللغة ۱۹۱/۱۴ المحکم والمحیط ۴۷۴/۹ و ۴۷۵ تاج العروس ۳۲/۲۹ و ۳۳ مفردات ۳۴۱ الطبری ۲۶۶/۱۹	زنگ اول: رتل	۱۲
	زنگ دوم: جمع بندی کل مفردات در یک ترم	